

Preken

Uitgave van de Opstandings- en Deterkerk

5 augustus 2012 7^e zondag van de zomer
Deuteronomium 10:12-21 Marcus 7:1-23

Ds J. Zuurmond

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Het is maar goed dat het hedendaags christendom geen hypocrisie meer kent. Stel je voor, anders zouden we de lezing van vandaag ook nog op onszelf moeten betrekken, en ons vandaag moeten afvragen of er mogelijk ook een kloof gaapt tussen *onze* mooie woorden en de diepere redenen van ons hart. Dat kan tot zéér onaangename vragen en waarnemingen leiden – zo blijkt uit de Evangelielezing van vandaag. Zo echter niet bij ons, gelukkig. Wij zijn zo niet. Hypocrisie is iets wat wij vooral bij anderen mogen zien, en gelukkig niet bij onszelf... toch?

Nou, nee dus. Maar in de praktijk is hypocrisie vaak behoorlijk lastig te ontmaskeren. En nog moeilijker is het vaak om het vervolgens te overstijgen. Als algemene constatering, of als vermoeden is het verwijt van hypocrisie nog wel een keer te maken. Maar zodra je het concreet wilt maken wordt het vaak een stuk moeilijker. We hebben vaak zo goede argumenten om onze kromheden recht te praten. Maar juist de sterkste argumenten blijken in de praktijk soms gelegenheidsargumenten. Juist de zwaarstwegende redenen blijken in de praktijk soms drogredenen...

Om niet in algemeenheden te blijven steken, om concreet te laten zien hoe de hypocrisie van zijn tijd werkt, spitst Jezus zijn kritiek toe op de omgang met één bepaald gebod. Het gebod van de eerbied voor de ouders, het vijfde gebod. En dat dan weer in combinatie met het verbod om je ouders te vervloeken – om kwade woorden over je ouders uit te spreken... je ouders met woorden de grond in te praten.

Wat wil dat vijfde gebod zeggen? Het gebod tot eerbied voor moeder en vader heeft allereerst te maken met solidariteit tussen de generaties. Wanneer in een agrarische samenleving de ouders niet meer in staat zijn de akker te bewerken nemen de kinderen de verzorging van de akker én van de ouders over. Daarnaast zit er ook een geestelijk element in het vijfde gebod. De ouders hebben hun kinderen ook geestelijk geleerd wat leven is, en ook dit moet doorgaan. De erfenis moet vruchtbaar gemaakt worden, dus gedenk... vertel door... doe er wat mee! Het vijfde gebod is daarmee bepaald geen vrijblijvend gebod – het eigen leven staat ermee op het spel, want je leeft in de lijn van de geslachten, en daar kan je jezelf niet uit wegsnijden.

Zo althans wordt het in de *tien woorden* gezegd, bedoeld. In de praktijk van alledag blijkt er – in Jezus' tijd - van de concrete zorg soms weinig terecht te komen. Het curieuze is, dat men zich soms aan de concrete zorg weet te onttrekken met een beroep op religieuze waarden. Dat wordt bedoeld met dat vreemde woordje 'korban'. *Korban* is bezit dat met een heilige belofte aan God is toegezegd. Tegenwoordig zouden we zeggen: geormerkt geld. Wanneer men een goed tot *korban* verklaarde, dan behield de eigenaar het vruchtgebruik tot zijn dood. Het offer was zagezegd postuum – voor ná de dood van de eigenaar. Blijkbaar kwam het voor dat deze *korban-verklaring* in Jezus' tijd werd gebruikt als excuus om zich aan de ouderenzorg te onttrekken. Waarmee, kortgezegd het betreffende gebod juist in z'n kern werd ontkracht. De kern van alle geboden is liefde – liefde tot God en liefde tot de naaste.

Zo'n *korban*-verklaring lijkt een daad van liefde tot God... maar waar het in de praktijk uitpakt als het einde van de naastenliefde is het eerder een grove vorm van spotternij.

Zo was het toen. En hoe is het nu? Aan *korban* doen wij niet meer, toch? Maar is het te kort door de bocht om het *korban*-mechanisme terug te lezing in de korting op de lopende pensioenen, met een beroep op theoretische verplichtingen in de toekomst? Ondanks enorme reserves in de pensioenkasen worden onze ouderen gekort. Omdat die reserves voor een groot deel geormerkt zijn. Nee, niet voor God, maar wel voor latere generaties, voor heilige toekomstige verplichtingen. *Korban*..., en dus houden we het in kas.

Om mijn eigen vraag te beantwoorden of deze koppeling niet wat te kort door de bocht is...: Ja, dat is te kort door de bocht. Daarmee doen we geen recht aan de complexiteit van de moderne pensioenregelgeving, aan de ingewikkeldheid van de moderne economie aan de fundamentele diepte van de economische crisis waar we in verkeren. En misschien doen we in zo'n koppeling ook wel geen recht aan de posities van de verschillende generaties die anno nu echt niet meer zomaar samenvallen met de verhoudingen anno toen. Er is echt niet zomaar een één-op-één verbinding te maken tussen Jezus' kritiek op het *korban*-mechanisme en ons pensioenstelsel. Maar dat neemt niet weg dat er vanuit het Evangelie van vandaag wél vragen te stellen zijn bij de praktijk van onze tijd. Het Evangelie wil, ondanks alle verschillen, ondanks de ingewikkeldheid van het moderne leven en samenleven, toch een spiegel zijn. En vragen stellen.

Als altijd vraagt ook vandaag het Evangelie naar het belang? Wie heeft er belang bij? Wie wordt er beter van? Voor wie is het goed? Of beter: het Evangelie roept ons op onszelf te bevragen: waar zit mijn eigenbelang... waar ben ik, met alle mooie woorden en theorieën die ik er op na houd, ondertussen in feite gewoon bezig alleen of vooral mijn eigen belang te dienen? Nog beter: Het Evangelie vraagt naar de liefde. Waar is de liefde? Waar is de liefde in de pensioenregelgeving? Is er nog liefde in de pensioenregelgeving? En mochten wij nu gaan denken dat die vraag wel érg soft klinkt... 'de liefde in de pensioenregelgeving'..., laten we dan ook de waarschuwing van het Evangelie horen. Want het Evangelie waarschuwt ook: als de liefde uit het gebod verdwijnt dan kan zelfs de mooiste regelgeving – want wat is er mooier dan *korban*, dan offergave, je goed en geld bestemmen voor God? – verkeren in haar tegendeel.

Zoek de weg terug, naar de liefde in het gebod... zo raadt Jezus zijn mensen aan. En leg in elke nieuwe tijd steeds opnieuw dat aloude gebod opnieuw uit vanuit het liefdesgebod. Zoek ook in de hedendaagse regelgeving de weg terug naar de liefde, zo zou de oproep van het Evangelie vandaag misschien vertaald moeten worden. Laten pensioenonderhandelingen – dat woord alleen al – in vredesnaam méér zijn dan een georganiseerde belangenstrijd. Waar pensioenonderhandelingen niet meer zijn dan belangenstrijd daar is dat het einde van de solidariteit tussen de verschillende generaties. Dan hol je de regelgeving uit. Voor je het weet ben je dan in de praktijk bezig met regels die precies het omgekeerde bewerken van wat ze oorspronkelijk bedoelden. Dat was toen zo, en dat is nu niet anders.

Het vijfde gebod overstijgt het eigenbelang, zo legt Jezus vandaag uit. En wel door te wijzen op een gezamenlijk belang (wat trouwens een heel praktische vertaling is van het wat softe woord 'liefde'). Durf verder te kijken dan je eigenbelang. Houd het gezamenlijk belang in het oog: De solidariteit tussen de generaties. Laat je als generaties niet tegen elkaar uitspelen, op basis van vermeend eigenbelang. Dat is kortzichtig, en leidt alleen maar tot afbreuk. In wáre pensioenonderhandelingen staat veel meer op het spel dan alleen jouw eigen belang. Wat op het spel staat is uiteindelijk de liefde. Houd die, in alle ingewikkeldheid, toch maar liever in het oog. Dan is er vast een weg. Ook anno nu.

Amen